

БИЛТЕН

Стручни текстови и савети намењени пољопривредним произвођачима

Одабир и куповина оваца

ПРИПЛОДНИ ПОДМЛАДАК - НАЈБОЉИ ИЗБОР

Пре саме набавке животиња сточар мора имати разрађену јасну визију, најбоље и на папиру, а не само у глави о томе што од набављеног стада жели. Који тип производње, који су економски показатељи, колико су реална очекивања о улагањима и доходу, поседује ли потребне смештајне капацитете, храну, радну снагу, тржиште, адекватну стручну помоћ итд. Тек након тако јасно схваћене визије треба кренути у процес набавке животиња. Једва да можемо довољно нагласити да се ради о дуготрајном и смишљеном процесу, а не о брзоплетом акту. Без обзира на начин плаћања (кредит или готовина) будући власник требао би да се информише о стаду или стадима одакле ће набављати стоку. Информације о могућности набавке може најлакше добити преко селекцијске службе. У случају, да се власник одлучи за набавку младих животиња за приплод, а што се и препоручаје као најбољи начин за оснивање матичног стада, најбоље је да пар месеци пре куповине контактира узгајиваче – потенцијалне продавце. Није лоша идеја да купац физички оде до евентуалног продавца када је стока коју планира да купи за приплод још на сиси. Многи узгајивачи зазиру од „шетње“ страних људи кроз своје штале од реално оправдане бојазни да би им тако насталим „корзом“ кроз њихове узгоје могла бити унесена нека заразна болест. Продаја и куповина приплодне стоке ствар је поверења између обе стране, па тако посетилац у одређено стадо не сме у њега доћи после претходног обилаaska неког другог стада. Посета мора бити најављена и домаћин мора бити информисан да посетилац (што под строгом моралном обвезом мора бити истина) не долази у његово стадо директно из друге штале. Пренос *заразног ектима* - вирусне заразне болести јањади и јаради, на овај начин врло је лако могућ.

Садржај:

Страна 1

Аутор: Зоран Николић, дипл.инг.

Одабир и куповина оваца

Страна 3

Аутор: Мимица Костић-Ђорђевић,
дипл.инг.

Органски производи, предности
органске хране

Страна 5

Аутор: Љубиша Ђорђевић,
дипл.инг.

Радови у винограду

Радови у подруму

Страна 7

Аутор: Оливера Гавриловић,
дипл.инг.

Услови гајења шпаргле

Страна 8

Аутор: Драган Петровић, дипл.инг.

Мере за унапређење сточарске
производње

Страна 8

Аутор: Срђан Видановић, дипл.инг.

Макроглед са хибридима кукуруза
у 2012.години

ВИШЕ ИНФОРМАЦИЈА

Приликом посете фарми потенцијалног продавца, потенцијални купац треба да се информише о производњи, исхрани, здравственом стању животиња итд. Ниједан озбиљан и поштен продавац неће одбити могућем купцу да се личном посетом увери у количину помуженог млека, број младунчади, итд. Купац се такође мора распитати о начину исхране, квалитету и количини хране и томе слично да би се постигла таква производња како не би било накнадних недоумица. Недовољно упућени купац може за овако озбиљан посао ангажовати неку стручнију особу (искусног узгајивача, сточара агронома, ветеринара или сличан профил) који ће му на лицу места саветом олакшати процену.

Према нашој процени тек када купац озбиљно прође ова два процеса, тј. кад зна какву производњу жели и када схвати да ли за њу има могућности и када се лично увери у производне могућности стада из којег жели да купи подмладак за приплод он стоји на правом путу према успеху с којег је нажалост странпутица још увек лако могућа. Све могуће информације везане уз дотично стадо које се могу добити из селекцијске службе више су него добро дошле, али не треба сметнути с ума да нови власник хоће да чува стоку, а не папире и да је лична провера производних могућности мајки најбољи показатељ производних могућности њиховог подмлатка.

Свакако да је приплодна стока за потребе оснивања матичног стада која је набављена по цени оне „на килограм“ намењене клању сумњивог квалитета јер продавац тешко може дати по таквој цени.

**НАРОЧИТА ПАЖЊА
ЗДРАВЉУ СТАДА**

Најбољи начин набавке матичног стада с ветеринарско-здравственог становишта је куповина целокупног планираног броја животиња, шиљежица или јарица, из

истог стада. Нажалост, у пракси је то ретко када изведиво па набавку треба смањити на најмањи могући број стада. Купопродаја стоке стриктно је регулирана ветеринарским прописима и сва купљена стока мора имати комплетну ветеринарску документацију која се издаје на основи епизоотиолошке ситуације на терену као и обављених лабораторијских претрага за одређене, законом прописане заразне болести. Ова документација није нити изблиза потпуна гаранција да је предметна стока здрава али она гарантује одсутност наведених болести и даје ветеринарско-правну основу куповине. Управо овде, код ове документације желимо јасно разграничити неколико важних чињеница које потенцијални купци морају имати јасно у виду пре купопродаје. Већ смо споменули да попутна ветеринарска документација не даје сигурност да је стока потпуно здрава и подобна за даљњи узгој, а власник ради своје што боље заштите треба прегледати сваку животињу пре увођења у

узгој јер једном када је стока купљена она постаје његова брига. Не ретко се догађа да купац с мањим бројем животиња у узгој унесе неку болест од које се онда зарази и већи број здраве стоке купљене из неког другог извора. Невероватно је али и врло често да нови власници пре куповине уопште нису видели стоку или да су одређена сумњива здравствена стања уочили тек код истовара стоке у своју шталу али су мислили да то није од важности или су били примирени охрабрујућом изјавом возача камиона или пређашњег власника. У наставку ћемо покушати да укажемо на сва добро видљива стања на која власници морају обратити пажњу пре куповине или преузимања стоке за приплод, а која су повезана с могућим болестима које стадо носи са собом.

Зоран Николић, дипл.инг.

Органски производи, предности органске хране

Органски производи су производи добијени из строго контролисаног начина производње који је законски регулисан. Органски производи су безбедни без присуства вештачких материја и хемијско-синтетичких пестицида. Самим тим они су здравији и имају већу нутритивну вредност. Истраживања показују да органски производи садрже 63% више К, 73% више Fe, 125% више Са, 60% више Zn него производи добијени конвенционалном производњом.

Органски производи, због начина и процеса добијања који је у хармонији са природом имају већу животну енергију и снагу, а она је управо одговорна за одржавање имунитета, регенерационих процеса и одржавања виталности људског организма. Нарочито се истиче значај у исхрани деце.

Предности органске хране

1. Квалитет и безбедност хране. Органски производи имају повећану биолошку и нутритивну вредност која се огледа кроз повећан садржај витамина и минерала, Са, Mg, Fe, омега 3 масних киселина и антиоксиданата.
2. Храна без остатака од пестицида и тешких метала.
3. Генетски модификовани организми и њихови производи су апсолутно забрањени у органској производњи.
4. Храна без вештачких адитива, конзерванса, емулгатора, вештачких боја, ароме и појачивача укуса.
5. Нема остатака антибиотика, регулатора раста и осталих ветеринарских лекова.
6. Органски производи имају карактеристичан укус, мирис и боју за дату врсту који често зовемо „заборављени укус производа са села,,.

Зашто органска пољопривреда?

1. Одржива пољопривреда

- смањује све облике загађења;
- користи природне ресурсе на одржив начин;
- чува агроекосистем;
- одржава и увећава дугорочну плодност земљишта;
- чува аутохтоне сорте и расе;
- има заокружен процес биљне и сточарске производње.

2. Субвенције за пољопривредне произвођаче органске хране

- субвенције - Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде издваја значајна средства за органску производњу,
- већа цена производа

3. Развој руралног (сеоског) подручја и смањење негативних демографских трендова (одлазак младих људи са села у градове)

4. Већа гаранција да су производи квалитетнији и здравствено безбеднији

- очување људског здравља;
- бољи укус производа.

Неопходни услови за почетак органске пољопривреде

1. Изолованост земљишних парцела, сточарских фарми и прерађивачких капацитета од могућих извора загађења,
2. Одговарајући квалитет воде за наводњавање,
3. Усклађен развој биљне и сточарске производње,
4. Оспособљеност стручњака и произвођача за органску пољопривреду.

Развој тржишта органских производа

У земљама ЕУ продаја органских производа је утростручена. Потрошачи ову храну купују пре свега из здравствених разлога (46%) и бољег укуса (40%). У неким развијеним земљама органска пољопривреда већ представља значајан удео у укупној пољопривредној производњи, па тако у Данској на њу отпада 13%, у Аустрији 10%, у Швајцарској 8%. Највеће тржиште органских производа је у Немачкој са годишњим растом од 10% и двоструко је веће од другог по реду тржишта Француске. Процењено је да у САД, Француској и Јапану годишњи раст ове производње износи око 20%.

Мимица Костић-Ђорђевић дипл.инг

Радови у винограду

Берба - Берба грожђа на нашем подручју је завршена. Постигнутим резултатима не можемо бити задовољни, јер су далеко испод просека за наше поднебље. Овакав принос је последица више фактора (неповољне временске прилике-град, обилне и дуготрајне кише у време цветања, заметања бобица и током пораста лозе, као и неблагоприятна заштита винограда од стране појединих произвођача. Али да се осврнемо на оно шта нас чека у наредном периоду како би виновој лози омогућили да у наредној вегетацији да добар и квалитетан принос. Након бербе приступамо обради и ђубрењу винограда.

Јесењо зимска обрада - Спроводи се одмах након бербе. То је важно спровести јер је остало мало лепог времена до кишног раздобља. Обрада, била она јесења или зимска, обавља се ручно или машински, с тим да земљиште мора бити дубоко обрађено. Земља се оставља у бразде. Тако остављена земља боље омогућује продирање и акумулацију воде у земљиште, за наредну вегетацију.

Ђубрење - Врло битан фактор приноса грожђа у сваком винограду је ђубрење, па тако за дугорочне приносе, није могуће искључити ђубрење, јер искључењем ђубрења кроз раздобље од 4 до 5 година доводимо виноград у опасност од пропадања. Вубрење земљишта у винограду стајским ђубривом (универзално ђубриво), у земљиште с једне стране приводимо органску материју која настаје процесом хумификације, тј. разградњом стајског ђубрива микробиолошким путем и ствара се нова материја названа хумус, а с друге стране стајским ђубривом у земљиште уносимо основна биљна хранива и то из 10.000 кг (1 вагон) стајског ђубрива: 45 кг азота, 20 кг фосфора и 60 кг калијума. Количине хумуса у нашим виноградарским земљиштима су ниске, можемо да кажемо да су споменута земљишта у хумусу сиромашна, и крећу се 1-1,7%. Међутим, нормално хумусно земљиште садржи 2-5% хумуса. Фосфорна и калијумова ђубрива тешко су покретна (мобилна) у земљишту, зато их додајемо за време мировања лозе. Најповољније време за ово ђубрење је јесен непосредно пре већих падавина. Ваља употребити ђубриво које садржи мању количину азота, због његове лаке растворљивости, па га додајемо у пролеће и то углавном површински. Свако земљиште у винограду је посебно станиште, па тако при ђубрењу нема јединственог рецепта. Хемијском анализом земљишта и лишћа (фолијарна дијагностика) утврђујемо стање хранива у земљишту и биљци, и на основу тих резултата спроводи се ђубрење земљишта у винограду.

У свету и код нас, жеља сваког виноградача је произвести грожђе, а затим вино врхунског квалитета, али то ће уследити једино од грожђа из винограда у чије земљиште се уноси што мање минералних ђубрива.

Риголоање земљишта за садњу калемова - Риголовано земљиште остави се у отвореној бразди, како би се под утицајем ниских зимских температура уситнило и упило што више влаге (кише, отопљени снег у рано пролеће). За подизање већих винограда риголује се цела површина до дубине од 70 цм. На малим површинама копају се јаме с тиме да се с ископаном земљом измеша стајско ђубриво а затим их затрпамо, те у пролеће садимо калемове винове лозе.

Радови у подруму

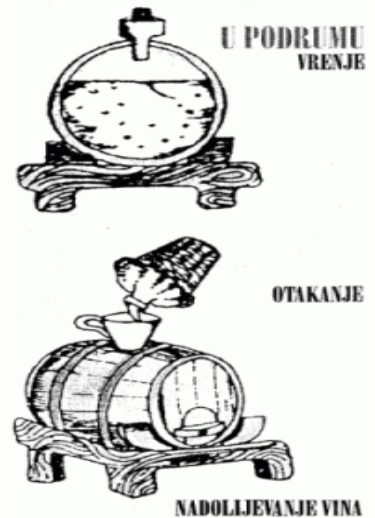
Врење - Врење или ферментација је процес претварања шећера у алкохол, где се одигравају и неки други биохемијски процеси. Подрумар мора водити врење, нарочито што се тиче температуре, зато за такво врење кажемо да је контролисано, што значи да се спроводи код одређене температуре, бели мошт код 15-18° Ц, а масуљ црног грожђа 20-28° Ц. Подрумар мора бити свакодневно присутан у подруму где ври мошт или масуљ, како би у случају било каквог застоја врења одмах деловао да тај процес уредно иде до краја. Ниже температуре врења доприносе већем квалитету (каквоћи) будућег вина.

Отакање - Код врења масуља црног грожђа, након 5-8 дана од почетка врења приступамо отакању деломично преврелог масуља. Оточени део смештамо у бурад или цистерне на даљње врење, а комину пресујемо, и пресавину додајемо оточеном делу на даљње врење.

Врење престаје оног часа када се је целокупна количина шећера претворила у алкохол, тиме смо добили тзв. суво вино, значи, вино без садржаја шећера.

Доливање вина - Бурад и цистерне моштом се пуне тако да једна петина остаје празна, како за време врења када се запремина мошта повећава под утицајем температуре и створеног угљен диоксида, мошт не би излазио из бурад. Међутим, по завршетку врења, када се све смири добијемо на врху бачве отпразњени део, који морамо одмах доливати вином истог квалитета, како у тај празни простор не би ушао ваздух – кисеоник и изазвао неповољне ефекте по наше младо вино као што је оксидација - посмеђивање вина и др. Непосредно пре доливања вину додајте на сваких 100 литара вина 10 кг К-метаби сулфита, (винобрана) како би сте заштитили вино од мана и болести вина, а с друге стране поспешили таложјење свих састојака који доприносе мутноћи вина, другим речима, вино ће нам се брже избистрити.

Дозревање вина - Након врења вина су мутна, без развијеног сортног укуса, а израженог укуса на квасац и врење. долази до таложјења новонасталих састојака винског каменца, фенолних једињења (боје, танина и др.) све то придоноси укусу и мирису вина, посебно ако је вино произведено од одређене сорте грожђа винове лозе.

Услови гајења шпаргле

Шпаргла је трајница са животним веком од 15 и више година. Она има способност да, у неповољним условима, уђе у мировање и одбаци надземне делове. Корен шпаргле има двоструку функцију. Ситно и нежно корење има апсорпцијску функцију, а велика маса корења, дебљине око 5 мм, служи за депоновање резерви за раст нових надземних органа после периода мировања. Шпаргла је једнополна, дводома биљка. Почиње цветање у другој или трећој години, а затим цвета сваке следеће године. Плод је сочна бобица, величине зрна грашка, у физиолошкој зрелости црвене боје. У једном граму може бити 40-60 семенки. Семе шпаргле споро клија, а минимална температура клијања је 15 степени. Органско ђубриво или већи проценат хумуса у тлу, повољно делује на раст и развој шпаргле, утицајем на

стабилност структуре земљишта, микробиолошку активност и водни капацитет, што је нарочито важно на песковитим земљиштима.

За производњу беле шпаргле погоднија су песковита земљишта, уз обилно ђубрење органским ђубривима, а за зелену шпарглу прикладна су средње тешка, али не и тешка земљишта. То је вишегодишња култура која остаје дуго на истом месту. Заснивање новог засада, на истој површини, не препоручује се пре 4 до 5 година. Због тога код заснивања шпарглишта, мора бити унапред одређен циљ производње, односно производња беле или зелене шпаргле, производња у главној сезони или на извансезонску бербу водећи рачуна о потребама тржишта и економичности будуће производње.

Шпарглиште се може заснивати директном сетвом, што се примењује само у производњи зелене шпаргле, она се бербе у трећој години.

Расад шпаргле гаји се на отвореном, целу вегетацијску годину. Пошто ће биљке остати на том тлу само једну годину, довољно је ђубрење минералним ђубривима. Сеје се у редове, на размак 40 до 60 цм, ред од реда, и размак семенки у реду, 7 до 12 цм. (прикладна је механизација за шећерну репу). За један хектар потребно је 5 до 8 кг семена. Припрему земљишта треба започети већ претходне јесени или зиме, дубоким орањем на 40 до 60 цм. Уз орање уноси се стајско ђубриво или друго органско ђубриво, као и калијум и фосфор уз мању количину азота.

За директну сетву зелене шпаргле, у пролеће се земљиште вишеструко површински обрађује, да се униште изникли корови. Семе се сеје, претходно потопљено у топлу воду, као што је већ споменуто, у редове, на размак 1,2 до 2м, или у дворедне траке, са размаком редова у траци од 30 до 40 цм. За такву сетву потребно је 1 до 2 кг сем. по хектару.

За расађивање једногодишњег или тромесечног расада, намењен гајењу зелене шпаргле, после пролећне припреме отворе се бразде а расад се сади на дно бразде. Расад се прекрије са око 10 цм земљишта и остане у бразди. Главне мере неге су: борба против корова, очување површинске структуре и потребне влаге. Међуредна обрада у првој години мора бити сасвим плитка, да се не оштети корење, јер је оштећено корење више изложено болестима увенућа. Од равномерног снабдевања водом и хранивима, током вегетације, зависи и принос шпаргле у следећој години. Принос износи од 3 до 4 т/ха уз сву агротехнику.

Оливера Гавриловић, дипл.инг.

Мере за унапређење сточарске производње

Дана 4. октобра, Влада Србије усвојила је Уредбе којима су дуплиране субвенције у сточарској производњи.

Уредбом о коришћењу подстицајних средстава за тов јунади предвиђено је да се подстицајна средства за тов јунади, са постојећих 5.000 динара, повећавају на 10.000 динара по товном грлу.

Право на разлику подстицајних средстава у износу од 5.000 динара по грлу, могу да остваре и они подносиоци захтева који су раније аплицирали по овој уредби.

Подносилац захтева попуњава захтев у сарадњи са лицем запосленим у подручној пољопривредној стручној служби, које у његовом присуству врши увид у бројно стање, врсту и категорију животиња на газдинству.

Захтеви се подnose Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде-Управи за аграрна плаћања до 31. јануара 2013. године.

Уредбом о коришћењу подстицајних средстава за тов свиња 2012. године, повећава се износ од 500 динара, на 1.000 динара по утовљеном грлу и подноси се до 31. децембра 2012 године.

Уз захтеве и за тов јунади и за тов свиња прилаже се и копија пријемнице издате од кланице, којој су грла испоручена, као и копија уверења о здравственом стању животиње, оверена од ветеринарског инспектора.

Постојећа премија за млеко са пет динара, повећана је на седам динара за литар млека. Влада је за уматичена грла предвидела субвенције од 25.000 динара годишње по грлу, као и 500 килограма кукуруза по субвенционисаном грлу.

Држава овим мерама жели да ублажи последице суше и подстакне сточарску производњу.

Драган Петровић, дипл.инг.

Макрооглед са хибридима кукуруза у 2012. години

Општи подаци:

1. Место извођења огледа: Економија ПССС Пирот, 370 м
2. Тип земљишта: Карбонатни алувијум
3. Предусев: пшеница
4. Ђубрење: НПК (15:15:15) 300 кг/ха + 150 кг/ха УРЕ-а;
5. Основна обрада и време извођења: новембар орање 35 цм, тањирање
6. Површина за поједини хибрид у огледу: 0,01 ха
7. Међуредни размак: 0,7 м
8. Датум сетве: 26.04.2012 год.
9. Датум бербе: 05.10.2012 год.
10. Име и презиме извођача огледа: Видановић Срђан, дипл.инг.

	ХИБРИД	Обран биљак. по/ха 000	Полегањ %	Устилаго	% влаге зрна у берби	% окласк	Принос са 14% влаге
1.	НС 3014	50		-	10,0	19,5	6.374
2.	НС 5015	48		-	11,6	16,1	7.856
3.	НС 4023	49		-	10,2	14,3	8.713
4.	НС 5043	50		-	13,2	15,5	10.000
5.	НС 5051	53		-	13,4	17,2	8.102
6.	НС 5053	50		-	10,0	16,0	7.660
7.	НС 6102	53		-	10,8	17,7	9.028
8.	НС 6030	43		-	15,6	18,0	7.246
9.	НС 6083	55		-	16,4	21,0	7.422
10.	ЗП 735	45	/	/	23,4	20,0	7.272
11.	ЗП 684	50	/	/	14,4	21,6	6.112
12.	ЗП 666	41	/	/	18,4	18,2	6.068
13.	ЗП 606	52	/	/	19,6	19,3	7.900
14.	ЗП 560	44	/	/	13,0	16,9	8.138
15.	ЗП 555	40	/	/	18,2	19,3	7.104
16.	ЗП 505	47	/	/	16,8	17,3	9.360
17.	ЗП 434	47	/	/	11,8	17,0	6.960
18.	ЗП 427	45	/	/	6,8	13,5	4.873
19.	ЗП 341	44	/	/	9,6	17,9	5.093
20.	Колумбија	41	/	/	10,2	14,1	7.707
21.	Галактик	45	/	/	7,4	16,4	6.945
22.	Синцero	45	/	/	16,4	19,3	7.944

Коментар извођача огледа

И 2012. година је у низу неповољних година за ратарску производњу. И ове године је кукуруз дао знатно мање приносе у односу на производни потенцијал хибрида.

Ако погледамо укупну количину падавина у вегетацији кукуруза од 350 л/м, она је сасвим довољна за постизање високих приноса. Ипак распоред тих падавина је био неправилан током вегетације и у најосетљивијим фазама развоја кукуруз није имао довољно влаге, а температуре су достигале и преко 35 степени.

Јако лоше временске прилике за кукуруз ове године је и период, после ницања, када је кукуруз био у фази три до пет листа. Од 14. маја наредних двадесет дана падале су обилне кише а температуре су биле испод просека за то доба године. На многим парцелама појавила се површинска вода као и у микродепресијама. Хладно време и обилне падавине успоравале су кукуруз и онемогућавале било какве радове у пољу.

Када су падавине престале почетком јуна месеца почело је жарко лето са високим температурама а кукуруз се тешко опорављао и каснио у развоју.

Високе температуре брзо су исушиле земљиште а нових падавина није било од почетка јуна до краја јула месеца.

Када је пало 72 л/м, крајем јула, кукуруз је био у фази метличења и та падавина је омогућила да формира принос зрна.

После овог периода опет наилазе високе температуре које су трајале данима и довеле до знатно бржег сазревања кукуруза у односу на вегетациони период. То показује и влажност зрна у берби која је толико ниска да указује на насилно сазревање нарочито код појединих хибрида.

Обзиром на услове који су владали приноси су високи а хибриди су показали добру пластичност на стресне услове.